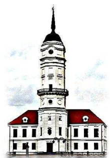

Дняпроўская СТРОМА

№ 19 *сакавік 2013 г.*

Выдаецца з мая 2012 г.

ЛІТАРАТУРНА - МАСТАЦКІ І ІНФАРМАЦЫЙНЫ БЮЛЕТЭНЬ
МАГІЛЁЎСКАГА АДДЗЯЛЕННЯ ГРАМАДСКАГА АБ'ЯДНАННЯ «САЮЗ БЕЛАРУСКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ»

Белае полымя сакавіка

Яшчэ ляжыць пад снегавой аблогай вясковы шлях, а на палях, што побач, з'яўляецца нешта дзіўнае: стаяць тырчком, нібы белае полымя, камячкі снегу і, самі халодныя, адбіваюць сонечны свет навокал. І ўкруг іх, аж да самай травы, шырэюць цёплыя плямы, адкуль, як здаецца, і пачынае дыхаць зямля сакавіцкімі водарамі -- і ўсё ніяк не можа надыхацца пасля пранізлівых лютаўскіх завей…

Мікола ЯЦКОЎ. Фотаздымкі аўтара.

Сустрэча з Народным паэтам

Мікола Яцкоў, Зміцер Салаўёў. Надзея Салаўёва, Ялінка Салаўёва, Ніл Гілевіч

3 сакавіка 2013 г. адбылася сустрэча Народнага паэта Беларусі Ніла Гілевіча з Ялінкай Салаўёвай – адзінай вучаніцай адзінага беларускамоўнага класа школы № 1 г. Магілёва. Ніл Сымонавіч з цікавасцю і прыязнасцю пазнаёміўся з бацькамі Ялінкі – Надзеей і Зміцерам. Дзяўчынка прачытала верш Ніла Сымонавіча і ўручыла паэту падарунак, зроблены сваімі рукамі. За кубачкамі гарбаты адбылася сяброўская гутарка, дзе размова пра беларускасць і родную мову перапляталася з успамінамі і чытаннем разнастайных вершаў.

У сустрэчы прыняў удзел старшыня магілёўскага аддзялення ГА "Саюз беларускіх пісьменнікаў" Мікола Яцкоў.

Фота Ялінкі на кніжнай паліцы паэта

Ялінка абараняе Беларусь

*Мяне вельмі ўзрушыў матэрыял у "Народнай Волі" "Няўжо беларусы забіваюць апошні цвік у сваю дамавіну?". Помніце — пра Ялінку Салаўёву з Магілёва — **адзінную** вучаніцу **адзінага** беларускамоўнага 3-га класа ў горадзе*

Мы кажам — і яшчэ не раз скажам — дзякуй Ялінцы і яе бацькам

Дарагой Ялінцы дару гэтую кнігу казак Уладзіміра Караткевіча "ЛЕБЯДЗІНЫ СКІТ", якую мне давялося аздобіць, з пажаданнем здароўя, шчасця і поспехаў у вучобе. Няхай вялікая любоў да нашай Бацькаўшчыны Беларусі — гістарычнай Літвы — прынясе табе, Ялінка, творчую, навуковую, жыццёвую ўдачу! Вер у свае сілы і розум. Іх ты здабудзеш у натхнёнай вучобе ў беларускай мове, што дае асновы нашай цяпершчыны і надзею на нашу шчаслівую будучыню.

З найлепшымі зычэннямі ў 2013 годзе і на доўгае шчаслівае жыццё.

Жыве Беларусь!

Дэмакратычнае грамадства Беларусі павінна ўсяляк падтрымаць Ялінку Салаўёву, вучаніцу беларускага 3-га класа ў Магілёве і яе бацькоў за іх свядомы выбар. Нацыянальная школа — гэта най-

лютнай большасці не ведаюць беларускага буквара, не бачылі яго наогул. У некаторых гарадах няма беларускага тэатра. Рускамоўныя газеты "Заря", "Гродненская

Ялінка Салаўёва дагэтуль адна ў класе

У Магілёўскай школе №1 у адз… Салаўёва. Раней у дзяўчынкі былі … іншую школу. Пасля таго, як "Нар… жаль, не змянілася.

Няўжо беларусы забіваюць апошні цвік у сваю дамавіну?

У Магілёве трэці год існуе адзіны ў горадзе беларускамоўны клас. Паўтара года ў ім вучылася трое дзетак. Цяпер засталася толькі адна вучаніца— Ялінка Салаўёва.

Загалоўкі газетных артыкулаў пра Ялінку Салаўёву

Эдуард ВАЛАСЕВІЧ

О, мова матчына пявучая мая!
Густая, нібы мёд, іскрыстая, як сонца,
Вясёлак фарбы тут, і трэлі салаўя,
І звон крыніц, і шум лясоў бясконцы...

Нікога ты не прыгнятала на зямлі,
Ты адкрывала свет, сыноў сваіх натхняла,
Давала сілы нам у грозны час навалы,
З табою шчасце светлае мы здабылі.

Ў табе наш дух нязломны, наша плоць і кроў,
І думы продкаў, і нашчадкаў мудрых справы,
Гісторыя народа, і жыццё дзяржавы.

Вітаеш хлебам-соллю дарагіх сяброў,
Ім шчыра раскрываеш і душу, і сэрца,
І ў дружбе моц твая, і слава,
і бяссмерце!

Нашы юбіляры

► Споўнілася 95 год Мікалаю Гаўрылавічу ТКАЧОВУ – пісьменніку і журналісту.

Нарадзіўся 8 сакавіка 1918 года ў вёсцы Горанка Краснапольскага раёна Магілёўскай вобласці ў сялянскай сям'і. Скончыў планава-эканамічны факультэт Беларускага Дзяржаўнага Інстытута народнай гаспадаркі імя В. Куйбышава. У час Вялікай Айчыннай вайны Мікалая Ткачова прызвалі ў Чырвоную армію, удзельнічаў у баях на фронце і партызанскай барацьбе ў тыле ворага.

Пасля Перамогі працаваў адказным сакратаром у рэдакцыі магілёўскай абласной газеце «За Радзіму», узначальваў літаб'яднанне «Прыдняпроўе» пры гэтай газеце. Пасля пераезду ў Мінск быў адказным сакратаром часопіса «Полымя», галоўным рэдактарам газеты «Літаратура і мастацтва» (1957-1959). З 1959 і па 1972 год займаў пасаду адказнага сакратара праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, затым заснаваў і ўзначаліў як дырэктар выдавецтва «Мастацкая літаратура» (1972-1979).

Памёр 20 красавіка 1979 г.

Сёння цэнтральная раённая бібліятэка ў Краснаполлі носіць імя Мікалая Ткачова.

► Споўнілася 95 год Эдуарду Станіслававічу ВАЛАСЕВІЧУ – беларускаму пісьменніку.

Нарадзіўся 12 сакавіка 1918 года ў Магілёве ў сям'і чыгуначніка. Вучыўся ў чыгуначнай сямігодцы. У 1935-1936 г.г. працаваў грузчыкам на чыгунцы. Скончыў літаратурны факультэт Магілёўскага педагагічнага інстытута. З 1941 г. у Чырвонай Арміі – у знішчальным батальёне, потым у дзеючай арміі на Бранскім, Заходнім франтах. Быў цяжка паранены. З лістапада 1943 г. працаваў у Дзяржаўным архіве Аджарскай АССР (г. Батумі). З 1944 г. выкладаў фальклор і рускую літаратуру ў Магілёўскім педінстытуце. Загадваў аддзелам у абласной газеце «За Радзіму». У 1952 г. пераехаў у Мінск. Працаваў у часопісах «Полымя», «Вожык», у Белдзяржфілармоніі, быў дырэктарам Беларускага аддзялення Усесаюзнага агенцтва па аўтарскіх правах СП СССР.

У друку выступаў з 1938 г. Сябра СП СССР з 1950 г. Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені і медалямі.

Памёр у 1997 г.

№ 19 сакавік 2013 г.

Нашы юбіляры

► Споўнілася 60 год **Уладзіміру Пятровічу БУТРАМЕЕВУ** – беларускаму пісьменніку і драматургу.

Нарадзіўся 20 сакавіка 1953 г. ў вёсцы Расна Горацкага раёна Магілёўскай вобласці ў сям'і настаўнікаў. У 1974 г. скончыў геаграфічны факультэт Магілёўскага педагагічнага інстытута. Працаваў у школах Горацкага і Чэрыкаўскага раёнаў настаўнікам і загадчыкам навучальнай часткі. У 1980 г. пераехаў у пасёлак Альбярцін на Слонімшчыне. Працаваў на Слонімскай папяровай фабрыцы, настаўнікам у вячэрняй школе, у Слонімскім прафесійна-аматарскім тэатры. У 1986 г. скончыў Вышэйшыя двухгадовыя курсы сцэнарыстаў і рэжысёраў у Маскве, атрымаў спецыяльнасць кінадраматурга. У 1989 г. залічаны на Вышэйшыя літаратурныя курсы ў Маскве. Член СП СССР з 1987 г.

У друку выступае з 1982 г. Піша на расійскай і беларускай мовах. Аўтар кніг апавесцяў і апавяданняў.

Напісаў п'есы «Ізноў Несцерка», «Страсці па Аўдзею», аднаактоўку «Живите надеждой». Адзін з аўтараў сцэнарыя тэлефільма «Наш сад» .

Нарадзіліся ў сакавіку

► 1 сакавіка 1926 г. у в.Хутар Быхаўскага раёна (цяпер Чавускі раён) нарадзіўся **Барыс Васільевіч СТРАЛЬЦОЎ** – паэт.

► 2 сакавіка 1942 г. у в.Комсенічы Круглянскага раёна нарадзіўся **Віктар Іванавіч ЛУЖКОЎСКІ** – паэт.

► 3 сакавіка 1919 г. ва урочышчы Застар'е Клічаўскага раёна нарадзіўся **Мікола Ігнатавіч ТАТУР** – паэт, перакладчык, крытык.

► 4 сакавіка 1924 г. у в. Палішына Горацкага раёна нарадзіўся **Аляксандр Фаміч КОРШУНАЎ** – літаратуразнавец.

► 6 сакавіка 1915 г. у в. Княжыцы Магілёўскага павета нарадзіўся **Васіль Іванавіч МАТЭВУШАЎ** – паэт.

► 9 сакавіка 1911 г. у м.Хоцімск нарадзіўся **Аляксей Аляксандравіч ЗАРЫЦКІ** – паэт.

► 10 сакавіка 1915 г. у г. Бабруйск нарадзіўся **Піня (Пінхас Абрамавіч) ПЛОТКІН** – паэт.

► 10 сакавіка 1920 г. у в.Барбарова Глускага раёна нарадзіўся **Аркадзь Нічыпаравіч МАРЦІНОВІЧ** – празаік, паэт.

► 17 сакавіка 1922 г. у г. Магілёў нарадзіўся **Ілля Сямёнавіч КЛАЗ** – празаік.

► 20 сакавіка 1952 г. у в.Забалоцце Чавускага раёна нарадзіўся **Аляксандр Міхайлавіч ЕМЕЛЬЯНАЎ** – паэт.

► 22 сакавіка 1920 г. у в.Высокі Барок Краснапольскага раёна нарадзіўся **Аляксей Васільевіч ПЫСІН** – паэт, перакладчык.

► 31 сакавіка 1952 г. у в.Чарняўка Хоцімскага раёна нарадзіўся **Алег Гаўрылавіч МІНКІН** – паэт, драматург.

Дзеля чаго задумана беларускае пяціборства?

Ужо другі год традыцыйная беларуская дыктоўка да дня роднай мовы ў Магілёве дапаўняецца беларускім пяціборствам для дарослых. Каля шасцідзесяці магілёўцаў прыйшлі 3 сакавіка ў белую залу абласнога палаца культуры пісаць тэкст Максіма Гарэцкага пад дыктоўку настаўніка беларускай мовы Юрася Каласоўскага, які толькі што перамог у гарадскім конкурсе «Настаўнік

Беларускае пяціборства для ўсіх-II *Магілёў 3 сакавіка 2013 года*
Спаборнік № 86
Прозвішча, імя, форма кантакту
1а) Падняўшыся на трэці паверх, Вася налічыў 60 прыступак. Колькі прыступак ён налічыць, падняўшыся на шосты паверх? (А як развязваў бы гэтую задачу жыхар Магдэбурга?)
Адказ: у Магілёве прыступак; у Магдэбургу прыступак.
Патлумачэнне:

Заданне 2. Літаратура

Ці ведаеце вы літаратараў, якія маюць дачыненне (фактам нараджэння ці сваёй дзейнасці) да Магілёўшчыны? Назавіце прозвішча, імя і (хаця б прыблізна) год нараджэння:

а) Маскоўскі паэт, які пераклаў на расійскую мову “Слова аб палку Ігаравым” і “Песню пра зубра”.

б) Сучасны старшыня Магілёўскага абласнога аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў. Піша таксама музыку для песень.

в) Адзін з найстарэйшых сябраў Магілёўскага абласнога аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў, ініцыятар стварэння і першы кіраўнік Магілёўскай філіі Таварыства беларускай мовы.

г) Беларускі паэт, празаік, публіцыст, перакладчык. Лаўрэат некалькіх літаратурных прэмій, заслужаны работнік культуры Беларусі, узнагароджаны медалём Францішка Скарыны. За свае творы быў двойчы рэпрэсаваны. Аднойчы для сваёй сібірскай знаёмай, якая казала, што беларуская мова нічым не адрозніваецца ад рускай, склаў верш “Ветразь”, дзе былі адмыслова беларускія словы. Яна нічога ў тым вершы не зразумела, і ён зрабіў для яе аўтапераклад. Палюбуйцеся:

У выраі ветразь знікае
За хваляй, нібы на спачын,
І змора яго не злякае,
Не спыніць тугой далячынь.
У змроку зіхоткая здрада
Завабіць хлуснёй у віры,
На золку сканае прынада
І кволы прамень на жвіры.

Раптоўна згаданьня мроі
Ў карунках пяшчотнай тугі
Павольна знікаюць, як строі,
Ў бязважкасці кволай смугі.
Знікае ўсхвалёваны ветразь
З кунегаю пільна сачу,
Як водар аздобіў паветра,
І ў бездані знічкі лічу.

Парус, как белую стаю,
Волна на покой унесла,
Он лёгким виденьем растает,
Угроз не пугаясь и зла.
Сусальною блёсткой измена
Заманит в крутую волну.
Растает шипящая пена,
К седому прильнув валуну.

Нежданно мечты и надежды
Исчезнут, как лёгкий туман,
И, как привиденье, одежды
Спадут, как мираж и обман.
Взволнованный парус исчезнет,
Как пламя дотлевшей свечи,
А я над бушующей бездной
Считаю созвездья в ночи.

Адказы: ***а***) **Ігар Шклярэўскі** (нар.25.06.1938 у Бялынічах); ***б***) **Мікола Яцкоў** (нар.22.05.1959 у Магілёве, жыве ў Брылях); ***в***) **Яраслаў Клімуць** (нар. 10.01.1940 на Мастоўшчыне), кандыдат філалагічных навук, дацэнт, доўгі час быў дэканам філалагічнага факультэта Магілёўскага педагагічнага інстытута (універсітэта); ***г***) **Сяргей Грахоўскі** (1913-2002); нарадзіўся на Піншчыне, але дзяцінства і юнацтва прайшлі ў Глуску; яго дакумэнтальныя аповесьці «Зона маўчання», «З воўчым білетам», «Такія сінія снягі» лічацца беларускімі аналагамі «Архіпэляга ГУЛАГ» А. Салжаніцына. 25 верасня адзначым яго 100-гадовы юбілей.

года-2013». 34 з іх узялі ўдзел у пяціборстве. Чаму не ўсе? У людзей, асабліва сталага веку, яшчэ з часоў савецкай школы засталося ў свядомасці такое: калі я нечага не ведаю, то я дурань. На жаль, нярэдка і зараз, калі вучань прыйшоў у школу з непадрыхтаваным хатнім заданнем, настаўнік накідваецца на яго з словамі «дурань», «дэбіл», «недавумак» ды інш. Але тут варта ўспомніць славутага ўкраінскага настаўніка Васіля Сухамлінскага, які аднойчы звярнуўся да сваіх калегаў-настаўнікаў з заклікам «Паважайце няведанне!» Сапраўды, няведанне – не грэх і не загана. І калі чалавек лічыць сваё няведанне недахопам свайго развіцця, то ад гэтага недахопу сёння можна без цяжкасці пазбавіцца. Дапамагчы людзям усвядоміць хібы сваёй адукацыі і часткова залапіць іх па найбольш істотных пазіцыях чалавечага развіцця і ёсць галоўнай мэтай праекта «Беларускае пяціборства».

Па заканчэнні спаборніцтва кожны спаборнік атрымаў аркуш з адказамі, адкуль даведаўся (калі не ведаў раней) і пра асаблівасці нацыскаў у беларускіх словах, і пра магілёўскіх паплечнікаў Каліноўскага, і пра найбольш выбітных сябраў рады БНР, і пра пісьменнікаў, якія маюць дачыненне да Магілёўшчыны, і пра тое, калі трэба і калі не трэба баяцца навальніцы, ды пра шмат што яшчэ. А тыя, хто што-ніштo з гэтага ведаў і зарабіў сваім веданнем высокія балы, атрымалі прызы пяціборства.

Першае месца заняў старшыня гарадской арганізацыі ТБМ Алег Дзьячкоў, дзякуючы высокім балам у гуманітарных намінацыях (лепшыя адказы ў намінацыях «гісторыя» і «літаратура»). На другім месцы ўжо памянуты тут Юрась Каласоўскі. Трэцяе месца заняў малады хлопец Іван Вус, які ў гуманітарных намінацыях атрымаў мала балаў, але быў лепшым у матэматыцы і прыродазнаўстве. Будзе штуршок для хлопца падмацаваць свае веды ў гісторыі сваёй краіны, яе мове і літаратуры. Але найбольш здзівіла галоўны архітэктар праектнага бюро ўпраўлення архітэктуры гарвыканкама Ала Маскалькова, якая перамагла ў намінацыі «мова». Перамагла, нягледзячы на тое, што ў спаборніцтве бралі ўдзел некалькі настаўнікаў беларускай мовы.

Удзел у беларускім пяціборстве ўзяў і палітык Рыгор Кастусёў з дачкой. І паказаў някепскія вынікі – VI месца.

Астатняя інфармацыя – на фотаздымках. Варта звярнуць увагу на фота, дзе спаборнікі чытаюць аркушы з адказамі – дзеля гэтай хвіліны і задумана беларускае пяціборства.

Міхась БУЛАВАЦКІ

Старшыня журы Міхась Булавацкі

Базыль Камароў

Алена Асмакоўская

Кацярына і Рыгор Кастусёвы

Пераможца Ала Маскалькова

Узнагароджваецца Юрась Каласоўскі

Іван Вус радуецца сваёй перамозе

Першае месца ў Алега Дзьячкова

Фотаздымкі Надзеі Бацілавай

Гучалі вершы і песні

13 сакавіка 2013 года клуб "Субяседнік", які працуе пры магілёўскай гарадской бібліятэцы імя К.Маркса, запрасіў на сустрэчу з магілёўскім паэтам і кампазітарам, старшынём Магілёўскага аддзялення ГА "Саюз беларускіх пісьменнікаў" Міколам Яцковым. Гучалі вершы ў аўтарскім выкананні, а потым спадар Мікола пазнаёміў прысутных са сваімі песнямі на вершы беларускіх паэтаў Эдуарда Акуліна, Кастуся Севярынца, Раісы Баравіковай, Тамаша Ляшонка і іншых. Адбылася таксама прэм'ера – упершыню прагучала песня "Жыві, мая кахаая" на верш магілёўскага паэта Леаніда Осіпава. Аўтар слоў, які прысутнічаў на вечарыне, расказаў гісторыю ўзнікнення твора, які заснаваны на рэальных гістарычных фактах. Напрыканцы сустрэчы ў агульным выкананні прагучала "Песню бярыце з сабою" на легендарныя словы народнага паэта Беларусі Ніла Гілевіча.

Мікола Яцкоў

Паэт Леанід Осіпаў

Сяргей ПІСЬМЕННЫ.

Фотаздымкі Алы Яцковай і Міколы Яцкова.

Магілёўскія ведамасці
www.mogved.by № 28 (3567). Чацвер, 11 красавіка 2013 года

Встреча с поэтом и композитором

В Центральной городской библиотеке им. К.Маркса в рамках заседания литературно-художественного клуба «Собеседник» состоялась творческая встреча с могилевским поэтом и композитором, автором музыки гимна Могилева Николаем Яцковым. В теплой обстановке прозвучали лучшие песни на стихи белорусских поэтов Э.Акулина, Р.Боровиковой, В.Туфанова, А.Казеки и др. в исполнении автора и Аллы Яцковой.

Весенним сюрпризом для присутствующих стала премьера новой песни на стихи могилевского поэта Леонида Осипова «Жыві, мая каханая!». Автор слов рассказал историю создания этого произведения, в основу которого положен реальный исторический факт. Мероприятие сопровождалось электронной презентацией.

Встреча вызвала живой интерес у публики.

Ирина ТИНЯКОВА, библиотекарь ЦГБ им.К.Маркса.

Прыдняпроўская ніва
ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА МАГІЛЁЎСКАГА РАЁНА
№ 18 (8472) 16 САКАВІКА 2013 г. СУБОТА

Тамара Аўсяннікава

У лесе я не адна,
У лесе не адзінокая,
Што бярозка, то мне сястра,
І сяброўкай — сасонка кожная.
Абдыму я іх па чарзе,
Галавой прыхілюся,
Верхаліна ласкава шапне:
"Не хвалюйся".
Нібы голас ахоўны маці...
І на сэрцы стала святлей.
Быць у лесе — такое шчасце!
Я ў прыроды ўзяла прычасце —
Жыць на свеце цяпер лагадней.

Шчырая размова

21 сакавіка 2013 г. у магілёўскай абласной бібліятэцы намаганнямі грамадскага аб'яднання "Рускае культурна-асветніцкае грамадства" ў рамках святкавання Міжнароднага дня паэзіі быў праведзены "круглы стол" "Роля сучаснай літаратуры ў грамадска-патрыятычным выхаванні моладзі". Для ўдзелу былі запрошаны прадстаўнікі мясцовых грамадскіх суполак, у тым ліку Саюза беларускіх пісьменнікаў і "Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны".

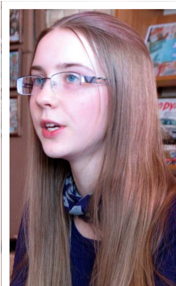

Удзельнікі акрэслілі і абмеркавалі шырокае кола пытанняў развіцця сучаснай літаратуры, школьнага выхавання, фарміравання высокаінтэлектуальнай асобы сённяшняга беларуса, які павінен упэўнена глядзець у сваю будучыню.

Старшыня ГА «Рускае культурна-асветніцкае грамадства» Людміла Валодзька

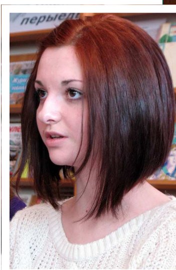

Тамара Аўсяннікава

Аб працы гарадскога літаратурнага клуба "Святліца" распавяла яго кіраўнік, сябра СБП Тамара Аўсяннікава. Яна пазначыла ўсе праблемныя кропкі гэтай дзейнасці і падкрэсліла, што сярод маладых творцаў мацнее імкненне да беларускай мовы і цікавасць да сваіх вытокаў. Удзельнікі "Святліцы" Алена Быкава і Настасся Падрабінкіна прачыталі свае вершы, прысвечаныя роднай мове і Айчыне.

Настасся Падрабінкіна

Мікола Яцкоў і Юрась Каласоўскі

Аб крэатыўных напрацоўках у сваёй працы расказаў настаўнік беларускай мовы і літаратуры гімназіі № 1, сябра ТБМ імя Ф.Скарыны Юрась Каласоўскі.

Алена Быкава

Старшыня магілёўскага аддзялення СБП Мікола Яцкоў адзначыў неабходнасць аб'яднання намаганняў усіх творчых суполак у справе далучэння моладзі да плыняў беларускамоўнасці, нацыянальнай свядомасці і гістарычнай памяці.

Алена Маслова ўручае падарунак Тамары Аўсяннікавай

У працы "круглага стала" ўдзельнічала дарадца Пасольства Расіі ў Рэспубліцы Беларусь Алена Маслова, якая ўручыла памятныя падарункі асобным удзельнікам "круглага стала".

Аліна САВІЦКАЯ.

Магілёўскія ведамасці
www.mogved.by № 25 (3564). Аўторак, 2 красавіка 2013 года

«Круглый стол»

Поэтом можешь ты не быть, а патриотом быть обязан

Татьяна ПОДЛИПСКАЯ.

ОО «Русское культурно-просветительское общество» совместно с Могилевской областной библиотекой им. В.И.Ленина провело заседание «круглого стола», посвященное Дню писателя и Всемирному дню поэзии.

Разговор за «круглым столом» шел о роли современной литературы и публицистики в гражданско-патриотическом воспитании молодежи. В дискуссии участвовали советник Посольства РФ, заместитель директора представительства «Россотрудничество» в Беларуси Елена Маслова, протоиерей храма Свято-Петро-Павловского прихода (д.Лесная) Георгий Соколов, председатель Могилевского отделения Союза писателей Беларуси Владимир Дуктов, председатель Могилевского отделения Союза белорусских писателей Николай Яцков, литераторы, работники библиотек, учителя и учащиеся школ, представители общественных объединений Могилева.

Участники «круглого стола» определили и обсудили ряд вопросов развития современной литературы, школьного воспитания, формирования высокоинтеллектуальной личности, гражданина Республики Беларусь.

Пысінскія чытанні

Аляксей Васільевіч ПЫСІН

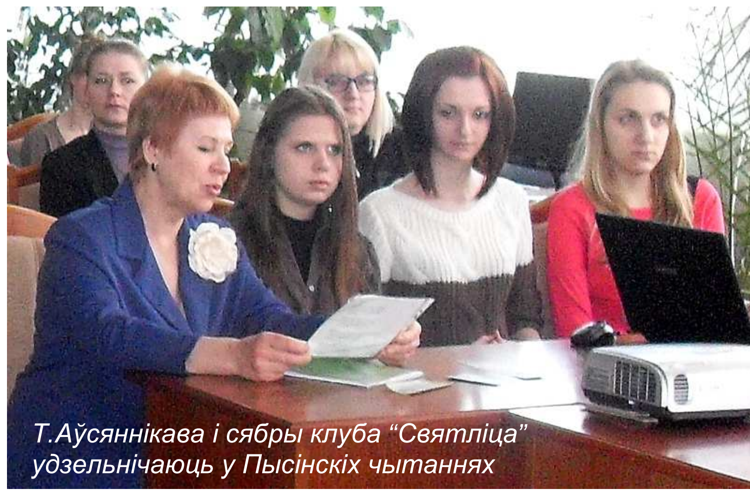
Нарадзіўся 22 сакавіка 1920 года ў вёсцы Высокі Борак Краснапольскага раёна Магілеўскай вобласці ў сялянскай сям'і. Першы верш надрукаваў у 1938 годзе у газеце "Чырвоная змена". У тым жа годзе паступіў у Камуністычны інстытут журналістыкі імя С.М.Кірава ў Мінску. З другога курса быў накіраваны ў Беластоцкую вобласць (уваходзіла ў склад БССР) на працу ў рэдакцыю Бельскай раённай газеты. У 1941-1945 гадах - у Савецкай Арміі, удзельнічаў у баях на Заходнім, Калінінскім, Ленінградскім, 1-м і 2-м Прыбалтыйскіх франтах. Быў двойчы паранены. З 1946 года працаваў у раённым друку, у абласной газеце «Магілёўская праўда». Скончыў Вышэйшыя літаратурныя курсы пры СП СССР у Маскве (1958 г.). У 1974-1981 гадах - сакратар Магілеўскага абласнога аддзялення СП БССР. Сябра СП СССР з 1950 года.

Узнагароджаны ордэнам "Дружбы народаў", медалямі. Заслужаны работнік культуры БССР (1980). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР імя Янкі Купалы (1968) за кнігу вершаў "Твае далоні".

Памёр 27 жніўня 1981 г.

Імя Аляксея Пысіна прысвоена Палужскай сярэдняй школе Краснапольскага раёна. У гонар А.Пысіна названа адна з вуліц г.Магілёва. На доме ў Магілёве, дзе жыў А.Пысін, адкрыта мемарыяльная дошка. На магіле паэта ўсталявана стэла. У Магілёўскай абласной бібліятэцы штогод праводзяцца Пысінскія чытанні.

Т.Аўсяннікава і сябры клуба "Святліца" удзельнічаюць у Пысінскіх чытаннях

Літаратурныя чытанні

"Магілёўскія ведамасці" 2 красавіка 2013 г.

Сцежкамі паэта Аляксея Пысіна

У Магілёўскай абласной бібліятэцы ў рамках Пысінскіх чытанняў, якія штогод праходзяць на Магілёўскай зямлі і прысвячаюцца аднаму з самых знакавых асоб айчыннай паэзіі — Аляксею Васільевічу Пысіну, нашаму земляку — ураджэнцу вёскі Высокі Борак Краснапольскага раёна, прайшла літаратурная вечарына «Паэзія праўды і мужнасці», падрыхтаваная супрацоўнікамі аддзела беларускай і краязнаўчай літаратуры.

У аснову літаратурна-музычнай кампазіцыі былі пакладзены творы з юбілейных зборнікаў паэта: «Пойма» (1968), «Мерыдыяны» (1968); «Ёсць на свеце мой алень» (1978), «Яшчэ не скончана дарога» (1983), а таксама кніга вершаў «Твае далоні», за якую Аляксей Васільевіч Пысін у 1968 г. удастоены звання лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР імя Янкі Купалы. Літаратурная кампазіцыя суправаджалася мультымедыйнай прэзентацыяй, падчас якой госці імпрэзы ўпершыню пачулі аўдыязапіс вершаў А.В.Пысіна ў выкананні паэта, а таксама заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь Аляксандра Падабеда, артыста Аляксандра Уладамірскага. Гучала беларуская народная песня.

Члены літаратурнага клуба «Святліца» прачыталі вершы паэта: «Балада пра камбата», «Мяркуй, што робіш для душы сваёй...», «На схіле дня святла яшчэ даволі...», «Харошкі».

Віктар Іванавіч Арцем'еў, член Саюза пісьменнікаў Беларусі, сябра паэта, расказаў аб захапленні А. Пысіна фальклорнай песняй, якую лічыў вяршыняй, узорам паэзіі. Уладзімір Уладзіміравіч Дуктаў, старшыня абласнога грамадскага аб'яднання «Саюз пісьменнікаў Беларусі», падзяліўся ўражаннямі аб апошнім прыжыццёвым зборніку паэта «Ёсць на свеце мой алень», расказаў аб сустрэчах з Аляксеем Васільевічам.

Госці вечарыны — члены літаратурнага аб'яднання «Ветэран», студэнты факультэта славянскай філалогіі МДУ імя А.А. Куляшова, мелі магчымасць яшчэ раз прайсці паэтавымі сцежкамі. Напісанае Аляксеем Пысіным кожным пакаленнем прыхільнікаў мастацкага слова прачытваецца пановаму, але нікога не пакідае абыякавым, уражвае і захапляе арыгінальнасцю, свежасцю думкі і глыбінёй выказанага пачуцця.

Тамара КАЛІНІНА,
загадчыца аддзела беларускай і краязнаўчай літаратуры Магілёўскай абласной бібліятэкі.

Михаил ШУМОВ (Шульман): "Давно уже никто не читает мне стихов..."

Поброжу по осеннему лесу, увезу с собой полные карманы лесной тишины, особой, какая бывает только глубокой осенью, порадуюсь осенним грибам. Как бродили мы когда-то с

Лёшей Пысиным, и он под шелест мелкого осеннего дождичка читал новые стихи:

Асенні лес, асенні лес,
Сухіх рабін нясгаснае святло!
Усе вышэй па дрэве дзяцел лез,
А больш нікога ў лесе не было…

Давно уже нет Лёши, давно уже никто не читает мне стихов, да и леса того давно уже нет...».

Даведка:
Міхаіл Шумаў (Шульман) - вядомы магілёўскі літаратар, ветэран вайны, сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў, зараз жыве ў Нью-Йорку.

На фотаздымку - Аляксей Пысін.
З асабістага архіва Віктара Арцем'ева.

Старажытная легенда

Напрыканцы сямідзясятых гагадоў бранскія літаратары запрасілі калег-магіляўчан у Красную Гару на літаратурныя чытанні. А затым кіраўнікі Магілёўскай вобласці не дазволілі правесці ў адказ літаратурную вечарыну ў Краснаполлі. Паэт Аляксей Васільевіч Пысін (на той час ён быў сакратаром Магілёўскага аддзялення Саюза пісьменнікаў) хваравіта перанёс адмову. Вельмі перажываў. Запрасіў мяне да сябе на кватэру. Павітаўшыся, паведаміў сумную навіну і сказаў з горыччу:

-- Магілёўцы -- хамутоўцы!

Пасля гэтага падышоў да кніжнай паліцы, дастаў адтуль кніжку Уладзіміра Караткевіча "Зямля пад белымі крыламі", адгарнуў на старонцы 57 і сказаў мне:

-- Чытай у голас!

І я прачытаў такую легенду:

"Бог дзяліў між народамі зямлі. Адным тое, другім – тое. Прыйшлі беларусы... Вельмі ж пану Богу спадабаліся. Ён і пачаў нас надзяляць: "Рэкі вам даю поўныя, пушчы – нямераныя, азёры – нялічаныя. Спёкі ў вас ніколі не будзе, але і холаду пагатоў. Зажэрціся на багатай зямлі не дам, каб былі ўвішныя, кемлівыя, але і голаду ў вас ніколі не будзе. Наадварот, у голад шмат багацейшыя людзі будуць да вас прыходзіць. Не ўродзіць бульба, так уродзіць жыта ці яшчэ нешта. А яшчэ звяры і дзічына ў пушчах чарадамі, рыбы ў рэках – касякамі, пчолы ў борцях – мільёнамі. А травы – як чай. Жанчыны ў вас будуць прыгожыя, дзеці – дужыя, сады багатыя, грыбоў ды ягад заваліся. Людзі вы будзеце таленавітыя, на музыку, песні, вершы – здатныя.

Віктар Арцем'еў

Пысінскія чытанні

Старажытная легенда

На дойлідства – таксама. І будзеце вы жыць ды жыць, ну як...” Тут яго Мікола ў бок штурхае: “Пане Божа, ды вы падумайце. Гэта ж вы ім рай аддаеце! Гэта ж вы... божа мой! Ды яны пры іхняй языкатасці туды з сапраўднага раю ўсіх перавабяць! Яны ж языком менцяць – дай Бог нам з вамі”. Бог падумаў, крактануў, але назад адбіраць не будзеш. Сапраўды, ёсць ужо яна, зямля. Лані бягуць – лес варушаць. Рыба чаўны з вады выціскае. Дрэвы – да сонца... “Добра, – кажа, – зямля будзе рай. А каб не занадта вы перад маім раем ганарыліся – дам я вам найгоршае ва ўсім свеце начальства. Яно вам таго раю трохі збавіць дый пыхі трохі вам саб’е. Гэта вам для раўнавагі”.

Аляксей Васільевіч узяў Караткевічаву кніжку і яшчэ раз ужо сам перачытаў уголас легенду. І не раз, і не два мы яшчэ вярталіся пазней да гэтай вельмі ўжо мудрай легенды. Аляксей Васільевіч параіў мне абавязкова купіць гэтую кніжку ў букіністаў. Што я і зрабіў ахвотна. І не каюся.

Увекавечаныя памылкі

Бывае і такое... Спачатку мемарыяльная дошка, што усталявана на доме, дзе жыў Аляксей Пысін, была на рускай мове. Калі літаратары пачалі абурацца, перарабілі па-беларуску, напісаўшы імя па бацьку з памылкай - *“ВАСІЛЬЯВІЧ”*. А трэба пісаць *“ВАСІЛЬЕВІЧ”*. Але ж ёсць там і другая памылка, якую не адразу убачыш. Чытаем, што паэт жыў у *БУДЫНКУ*. Кожны з пісьменнікаў, усе людзі ўвогуле, у тым ліку і мы з вамі, жывём у дамах. Хаця А.В.Пысін летам 1954 года ў Чэрыкаве з жонкай і малымі дзецьмі сапраўды жыў у будынку, дакладней у пуні: у адным вуглу сям’я паэта тулілася, а ў другім конь стаяў. Ды мемарыяльная дошка не на той пуні ў Чэрыкаве красуецца, а ў Магілёве на доме № 35-А, не на будынку. Ёсць яшчэ памылка і на гранітным помніку Аляксею Пысіну на Польскіх могілках у Магілёве: слова *“ПРЭМІІ”* ператварылася ў бронзавае *“ПРЕМІІ”*. Відаць, не пашанціла паэту-класіку на адукаваных нашчадкаў. І калі ўсё гэтыя памылкі выпраўляцца – ніхто не ведае...

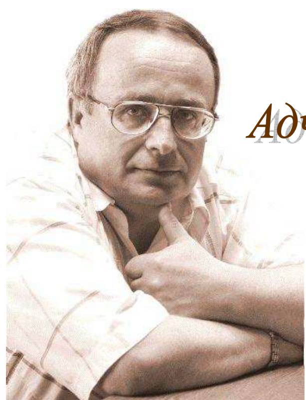
У ГЭТЫМ БУДЫНКУ

Віктар Арцямьеў

Сяргей Чыгрын. Згадкі

Адчуванне сэрцам

Здавалася, што ён будзе жыць заўсёды... Апантаны, шчыры, цікавы, бадзёры і культурны. Валянцін Іванавіч Ермаловіч — мой дарагі настаўнік, сябра, дарадца. Пазнаёміўся я з ім летам 1974 года, калі паступіў на тэатральнае аддзяленне Магілёўскага культасветвучылішча.

Вельмі часта Валянцін Ермаловіч гутарыў са мной, цікавіўся маім жыццём, называў мяне сваім земляком, заходнікам. Мне ад гэтага было цяплей і лягчэй. А яшчэ Валянцін Іванавіч заўсёды размаўляў на беларускай мове. І ўсе навучэнцы, якія з ім гутарылі, стараліся размаўляць таксама па-беларуску.

Даведаўшыся, што я пішу вершы, Валянцін Іванавіч аднойчы мне сказаў: “Я гутарыў са сваім сябрам паэтам Аляксеем Пысіным пра цябе. Заўтра ў памяшканні рэдакцыі “Магілёўскай праўды” будзе пасяджэнне абласнога літаратурнага аб’яднання. Выберы найлепшыя вершы і схадзі туды...” .

Я вельмі хваляваўся, бо ўпершыню выносіў на суд свае яшчэ кволыя першыя творы. У рэдакцыі сустрэлі мяне шчыра і дабрадушна. За сталом моўчкі сядзеў Аляксей Васільевіч Пысін. Маўчаў ён і тады, калі ўсе па чарзе чыталі свае вершы (пераважна рускамоўныя). Пасля паэты паміж сабою пачалі спрачацца і нават сварыцца. Напрыканцы літаб’яднання загадчык ідэалагічнага аддзела газеты тварышч Ізотаў даў слова Аляксею Пысіну. Аляксей Васільевіч ціха сказаў: “З усіх вершаў, якія тут прагучалі, мне найбольш спадабаліся вершы Сярожы Чыгрына. Іх я і буду прапаноўваць на нашу літаратурную старонку”.

Праз некалькі дзён я атрымаў ад Пысіна ліст, дзе ён прасіў тэрмінова прысласць два вершы, выбраныя з усіх мной прачытаных для літстаронкі. Я даслаў адзін верш пра хлеб. Ён і быў надрукаваны ў магілёўскай абласной газеце.

За тры гады вучобы ў Магілёве з Валянцінам Ермаловічам і Аляксеем Пысіным мне давялося не раз прымаць удзел у літаратурна-музычных вечарынах і сустрэчах з чытачамі. У Магілёўскім абласным аддзяленні Саюза пісьменнікаў Беларусі Валянцін Ермаловіч быў адказны за нумары мастацкай самадзейнасці, а Аляксей Пысін — за літаратурную частку. Дзе мы толькі на Магілёўшчыне не былі! Дзе мы толькі не выступалі! Гэта быў рамантычна-светлы і найцікавейшы час майго юнацтва...

З ініцыятывы А.Пысіна мы разам з В.Ермаловічам выдавалі ў вучылішчы рукапісны літаратурны часопіс “Лучынка”. Знайсці б цяпер хоць адзін нумар...

Валянцін Ермаловіч вельмі любіў беларускую паэзію. Ён вучыў мяне дэкламаваць вершы са сцэны. Асабліва ў той час мой настаўнік захапляўся паэзіяй Янкі Непачаловіча. Неяк паехалі выступаць на Краснапольшчыну. У сельскім Доме культуры сабралася поўная зала людзей. На першым радзе сядзелі кіраўніцтва мясцовага калгаса, Аляксей Пысін, Валянцін Ермаловіч. А я на сцэне чытаю Янку Непачаловіча:

Хоць нельга і розум, і сэрца
Пакласці на шалі,
Ды ўсё ж чалавек пазнаецца
Па крупнай дэталі...

Зала прыціхла. Аляксей Пысін, апусціўшы галаву, нешта думаў, а пасля сказаў: “Добра, Сярожа, добра!..”

Аляксей Пысін і Беласточчына

Жыццё і творчасць беларускага паэта Аляксея Пысіна былі звязаны з Беласточчынай (Польшча), хаця сам паэт нарадзіўся і жыў далёка ад беластоцкай зямлі — на Магілёўшчыне. Беласточчыну ён палюбіў, відаць, тады, калі 19-гадовага юнака ў 1939 годзе накіравалі ў Бельск. А было гэта якраз пасля ўз’яднання Заходняй Беларусі з БССР. Аляксей Пысін у той час вучыўся на другім курсе Мінскага камуністычнага інстытута журналістыкі. Студэнта Пысіна на датэрмінова і накіроўваюць на працу ў Бельскую раённую газету на пасаду літсупрацоўніка. Там ён вучыцца пісаць, сустракаўся з беларусамі Бельшчыны, гутарыў пра жыццё, заводзіў першыя знаёмствы. Калі б не вайна, Аляксей Пысін мог застацца на Беласточчыне назаўсёды.Але юнака забралі на фронт. Хутка пачалося адступленне аж да Гомеля, а потым эвакуацыя на Урал, у запасны полк, а далей шляхі вялі на фронт...

Вайну прайшоў сувязістам, двойчы быў паранены. Дамоў Аляксей Пысін дэмабілізаваўся ў 1946 годзе. Але лёс яго больш не закінуў у Бельск, бо Беласточчына ўжо стала польскай тэрыторыяй. Праўда, А.Пысін заўсёды адсочваў падзеі, якія адбываліся на Беласточчыне. У 1965 годзе, калі ў Гарадку (раённы цэнтр на Беласточчыне. — С.Ч.) пачалі будаваць Дом культуры, дзе было месца і для бібліятэкі, ён напісаў ліст у рэдакцыю беларускага тыднёвіка “Ніва” ў Беласток: *“Дарагія сябры! Прашу неяк пераслаць маю кніжку Дому культуры ў Гарадку. Аляксей Пысін. Магілёў, 14 жніўня 1965 г.”* Гэта быў зборнік вершаў Аляксея Пысіна “Мае мерыдыяны”.

Рэдакцыя “Нівы” вядома ж перадала кнігу Дому культуры ў Гарадок. А рэдактар тыднёвіка Георгій Валкавыцкі даслаў у Магілёў Аляксею Пысіну “Ніву”, штогоднік “Беларускі каляндар” і літаратурны альманах “Белавежа”. Аляксей Пысін, калі атрымаў бандэроль, вельмі ўзрадаваўся, расхваляваўся. Ён адразу напісаў пісьмо ў адказ: *“Паважаны таварыш Валкавыцкі! Сардэчна ўдзячны за “Ніву”, “Беларускі каляндар”, “Белавежу” і тое задавальненне, якое атрымліваю ад чытання твораў беластоцкіх журналістаў і пісьменнікаў. У мяне даўняя мара: наведаць Бельск, у гэтым горадзе застала мяне мінулая вайна. На нашым з’ездзе (у красавіку) буду размаўляць на гэту тэму ў Саюзе пісьменнікаў. Дасылаю новыя вершы. Прывітанне ўсім вашым супрацоўнікам. З глыбокай павагай А.Пысін. Магілёў, 13.02.1966 г.”*

Калі рэдактар атрымаў ліст з Магілёва ад А.Пысіна і яго вершы, ён адразу аддаў іх у друк. І 20 сакавіка 1966 года на першай старонцы “Нівы” яны былі надрукаваны. Пазней гэтыя вершы ўвойдуць у кнігу паэзіі А.Пысіна “Тваё далоні” (1967), за якую ён у 1968 годзе атрымаў Дзяржаўную прэмію Беларусі імя Янкі Купалы.

Аляксей Пысін вельмі любіў чытаць беларускі тыднёвік “Ніва”. Калі ён яго атрымліваў, то чытаў усё да драбніц. А потым аб прачытам расказваў іншым магілёўскім літаратарам. 16 лістапада 1966 года ён піша рэдактару “Нівы” Г.Валкавыцкаму ліст, у якім просіць аформіць падпіску “Нівы” на 1967 год і сабе, і свайму сябру — магілёўскаму пісьменніку-сатырыку Івану Аношкіну. Разам з просьбай Аляксей Васільевіч даслаў свой хатні адрас і адрас Аношкіна. Магчыма, рэдакцыя ім выпісала “Ніву” і яны шмат гадоў яе чыталі. А 23 кастрычніка 1966 года “Ніва” на першай старонцы апублікавала яшчэ тры вершы А.Пысіна – “Агонь ці кроў сцякае на дубровах...”, “Рэдка бачым мы пушак сваіх...”, “Не ўсе лясы мае загрэлі...”, якія таксама ўвайшлі ў кнігу паэта “Твае далоні”.

Вершы Аляксея Пысіна друкаваліся і пазней у тыднёвіку “Ніва”. Але самым шчаслівым для паэта быў 1980 год: 19 і 20 чэрвеня паэт пабываў на Беласточчыне. Прыехаў з пісьменнікам Аляксеем Гардзіцкім. Гэтая паездка на Беласточчыну была для Аляксея Пысіна вяртаннем у маладосць. Госці з Беларусі ў той час цікавіліся жыццём беларусаў на Беласточчыне, найперш іх культурнай і літаратурнай творчасцю. А.Пысін з А.Гардзіцкім пабывалі ў рэдакцыі “Нівы”, пазнаёміліся з яе супрацоўнікамі, вялі гутаркі пра ўзнікненні пры Беларускім грамадска-культурным таварыстве і “Ніве” літаратурнага асяродку, пра яго дзейнасць. Беларускія пісьменнікі расказалі пра літаратурныя справы ў Беларусі, пра культуру і гісторыю. Затым іх знаёмілі з Беластокам.

Візіт Аляксея Пысіна і Аляксея Гардзіцкага ў “Ніве” асвятлялі гісторык Мікола Гайдук і паэт і Міхась Шаховіч.

(Заканчэнне на с.7)

№ 19 сакавік 2013 г.

Сьцізорык

Міхась Булавацкі

Старыя рэчы

Люблю старыя рэчы. Рэчы, якія пражылі побач з табой даволі працяглы час, як бы набываюць роднасную табе аўру. Яны – меткі памяці, што раз-пораз ажыўляюць у ёй нейкія знакавыя падзеі тваёй го жыцьця.

Некалі ўбачыў у краме і набыў посьцілку з чырвона-чорнымі ўзорамі, менавіта такую, якую ткала маці на нашых старэнькіх кроснах. Тая посьцілка, заёрзаная ягадзіцамі шматлікіх людзей, што сядзелі на канапе, ужо даволі сітавенькая і яе пара б замяніць на новую, але ж так прыемна акінуць вокам гэтыя чырвона-чорныя клеткі і ўспомніць нябожчыцу-матулю.

Ці вось праблема: памяняць старыя чаравікі на новыя. Новыя – прыгожыя, але як няўтульна ў іх нагам. Абуеш і адчуваеш, што ногі іх просяцца ў старыя, якія распаптаныя і ўжо з дзіркай, але так ласкава паўтараюць лініі ступні, ніздзе ня ціснуць, ня муляюць.

Распавяду тут пра тры старыя рэчы, за якімі доўгая гісторыя.

Школьнікам марыў набыць сьцізорык – рэч, вельмі неабходную вясковаму хлопцу. Адкладваў на яго грошы па капейчыне, адмаўляючы сабе ў марозіве, цукерках ды іншых прысмаках. Назьбіралася ўжо каля трох рублёў, але гэтага не хапала. Аднойчы ўбачыў сваю мару ў Мікіты Арцёмавіча, нашага старэнькага настаўніка хіміі, і нават захацелася скрасьці яго, але гэткую дурасьць адразу адкінуў.

Мікіту Арцёмавічу было за шэсьцьдзясят, ён ужо пакінуў настаўніцкую працу і пайшоў на заслужаны адпачынак, пакінуў з палёгкай, бо гэтыя вясковыя недарэкі ніяк не хацелі вучыць яго хімію і гэта нервавала і злавала настаўніка. І зараз ён наталяўся пенсійнай вольнасьцю.

Але маладая настаўніца зь дзівосным імем Гартэнзія Сямёнаўна, якую прыслалі наўзамен, адпрацавала некалькі месяцаў і некуды зьехала. Мікіту Арцёмавіча дырэктар папрасіў часова вярнуцца ў школу. Тому вельмі не хацелася мяняць вольнае жыцьцё на вайну з недарэкамі, але дырэктар настойліва прасіў і настаўнік здаўся, падумаўшы, што лішні заробак да пенсіі не пашкодзіць.

Так Мікіта Арцёмавіч зьявіўся ў нашым класе. Гэты маленькага росту дзядок някепска ведаў хімію, паважаючы яе як адну з наймудрэйшых навук, і, мабыць, хацеў перадаць гэтыя веды нам, але мы не лічылі хімію досыць важнай часткай нашага будучага жыцьця як, напрыклад, матэматыка ці мова, і не шчыравалі ў яе вывучэньні. Настаўнік злаваўся і шчодра адорваў нас кпінамі ды іншымі словамі, якія прыемнымі не назавеш. Здаралася, хто-ніхто адбрэхваўся, але гэта прыводзіла да зьніжэньня адзнакі ды іншых непрыемнасьцяў, таму часьцей моўчкі глыталі крыўдныя папрокі і кпіны.

Менавіта з гэтай нагоды і ў маім шэрагу чацьвёрак ды пяцёрак за чвэрць красаваліся дзве тройкі – па біялогіі, якую выкладала жонка Мікіты Арцёмавіча, і, натуральна ж, па хіміі. Гэта зусім не турбавала мяне, бо паскардзіцца мацеры настаўнік не мог: яна жыла за дваццаць кіламетраў у маленькай вёсачцы сярод лясоў і балот, дзе не было ні тэлефона, ні электрычнасьці, ні якой іншай сувязі зь сьветам. Хіба што раз на тыдзень заглядваў туды паштальён Ціма і прыносіў газеты ды лісты ад сваякоў. А я жыў у інтэрнаце пры школе і дома зьяўляўся толькі на выходныя.

Бадзёрым крокам настаўнік зайшоў у клас і паведаміў:

– Сёньня будзем рашаць алімпіядныя задачы.

– Нам бы звычайныя навучыцца рашаць, – сказала дзяўчына за суседнім сталом. Сказала ціха, але настаўнік пачуў. І скрывіўся ў зьедлівай усмешцы:

– Калі ў галаве аўсяная каша замест мазгоў, тады ўсё адно, ці звычайныя, ці алімпіядныя.

Ня ведаў Мікіта Арцёмавіч, якую струну закрануў ва мне. “Суседка”, як называў яе я, была гераіняй маіх самых патаемных мар, і крыўдзіць яе я нікому не дазволіў бы, хай сабе й настаўніку.

– Аўсяную кашу трэба ўжываць бяз хіміі. Здаравей будзе!

– Што! – узьвіўся настаўнік. – Ты думаеш, акуляры начапіў дык ужо й разумны!

– А хіба ж акуляры – паказьнік розуму? То-та ж, я гляджу, вы свае акуляры ў кішэнь хаваеце. Баіцеся паказацца разумным? Не хвалюйцеся, вам гэта не пагражае.

Нават сам зьдзівіўся, як гэта складна і едка атрымалася. Зірнуў улева, убачыў ухвальны позірк мілых вачэй, пасьля якога мне нічога ўжо не было страшна.

Мікіта Арцёмавіч мо й не зразумеў сутнасьці пачутага, але ў класе засьмяяліся і ён разьятрыўся. Падскочыў да майго стала, затупаў сваімі кароткімі ножкамі і закрычаў:

– Вон з класа!!

Я нясьпешна сабраў са стала сшыткі, падручнік, асадкі і павольна выйшаў.

Празь нейкі месяц Мікіта Арцёмавіч падыйшоў да мяне на перапынку:

– Хутка раённая алімпіяда па хіміі. Я думаю, паедзеш ты.

– Як?! – зьдзівіўся я. – У мяне ж тройка!

– Ты матэматыку ведаеш, дык хоць валентнасьць зможаш разлічыць. А іншыя і таго ня змогуць.

– Тады чаму ж у іх чацьвёркі?

– Ну, ты і сам разумееш…

Дзве спакусы змагаліся ў мне. Адна спакуса – ганарліва адмовіць нялюбаму настаўніку, маўляў, я з вамі ў такія гульні не гуляю. Але другая спакуса – пашвэндацца па раённым цэнтры і атрымаць два рублі на абед – перасіліла.

Калі адведзены на алімпіяду час закончыўся і я выйшаў з памяшканьня, Мікіта Арцёмавіч падышоў да мяне зь вясёлай усмешкай:

– Ну што, адну задачу ты рашыў. А можа й не адну?..

– Якую адну? Я не рашыў ні воднай.

– Але ж там была задача, якую мы разьбіралі ў класе!

– Дык вы ж мяне выгналі з урока.

Усмешка павольна спаўзала з твару настаўніка.

– І… І што? Ты не паглядзеў, як яна рашаецца?

– Не, не паглядзеў. А навошта мне гэта?

Усьмешкі на твары ўжо не было. Ён глядзеў на мяне амаль зь нянавісьцю. І, каб можна было ня даць мне тыя два рублі і пакінуць мяне без абеду, ён бы з задавальненьнем гэта зрабіў. Але такога права ў яго не было. Ён моўчкі дастаў з партфеля ведамасьць, тыцнуў пальцам, дзе паставіць подпіс, пачакаў, адвярнуўшыся, пакуль я гэта зраблю, сунуў паперку ў партфель, паклаў два рублі і пайшоў, усім выглядам дэманструючы: век бы ня мець справы з такімі бязглуздымі!..

На абед у раённай сталоўцы мне хапіла трыццаці капеек. Астатнее даклаў да ранейшай сумы. Да аўтобуса было яшчэ шмат часу і я вырашыў бяз пэўнай мэты зазірнуць у раённы універмаг. І там адразу ўбачыў ЯГО. Невялічкага памеру сьцізорык у зялёных тронках як бы ўсьміхаўся мне. Там былі два ножыкі, большы і меншы, нож для адкрывання бляшанак і бутэлек, адвёртка, нажнічкі, шыла, штопар, пілка для чысткі пазногцяў і нават пластмасавая зубачыстка ў кішэньцы тронкаў. Каштавала гэтае дзіва… Ну, якая розніца, колькі яно каштавала. Галоўнае, што маіх грошай ужо хапала, нават заставалася дваццаць капеек на аўтобус.

Хлопцы ў інтэрнаце зь цікавасьцю разглядалі мой набытак. Сьцізорык пераходзіў з рук у рукі, ножыкі, нажнічкі, штопар адкрываліся, закрываліся, нажнічкамі спрабавалі рэзаць кардон, праверыралі вастрыё ляза ножыкаў і моц шыла, праткнуўшы абцас чыйгосьці чаравіка. Міша Раманоўскі, мой сябар і сусед па стале, самы магутны ў класе, аглядзеў сьцізорык, адкрыў большы ножык пад прамым вуглом і сказаў, працягваючы мне сьцізорык:

– А можаш ты адкрыць яго вось так?

Задача заключалася ў тым, што напалову адкрыты ножык трэ было адкрыць да канца, упіраючыся пальцам, пакладзеным папярок сьцізорыка, у месцы згібу. Што будзе з пальцам, калі ножык адкрыць такім спосабам? Гэтае натуральнае пытаньне чамусьці ня ўзьнікла ў маім мазгу, расталым ад задавальненьня, затуманеным прыемным адчуваньнем сябе гаспадаром Рэчы. Я ўпёрся пальцам у месца згібу ножыка, новая спружынка пасупраціўлялася і…

Ножык адкрыўся. Вострае лязо сьлізганула па маім пальцы, не сумеўшы перарэзаць толькі косткі. Кроў пырснула на кашулю сябра, а я заенкатаў ад болю.

– Што за крык і слёзы? – зацікавілася адна зь дзяўчын, якія побач перакідваліся мячыкам. Гэта была яна, мая Суседка. Аднекуль зьявіліся ватка з ёдам, бінт. Яе рукі бінтавалі мой паранены палец, і я ўжо не адчуваў болю, адчуваў асалоду ад таго, што нашы рукі судакраналіся, што яе мяккія пяшчотныя пальцы з абкусанымі пазногцямі трапечуцца на маёй руцэ. Каб гэта працягвалася як даўжэй, я гатовы быў парэзаць яшчэ адзін палец.

– Я ж ня ведаў, што ты такі дурань, – адкажа мне пазней Міша на мой папрок. І пакажа, як тое можна зрабіць, націскаючы мяккім паваротам пальца, паступова прымушаючы ножык адхіляцца ў патрэбным кірунку.

Але ўсё ж Бог пакараў яго за такі жарт. Наступным годам, калі Мікіта Арцёмавіч ужо ўцёк ад нас і яго замяніла маладая настаўніца, яна аднойчы забыла замкнуць лабаранцкую ў кабінеце. Міша зайшоў туды пацікавіцца зьмесьцівам шафы, знайшоў берталетавую соль, цераную яе, – выбухам пашкодзіла пальцы на руцэ. Добра, што рука закрывала твар і вочы засталіся непашкоджанымі. А пальцы так і засталіся скарожанымі на ўсё жыцьцё.

Такім чынам, мая і сьцізорыка еднасьць змацаваная крывёй і шнарам на пальцы. Ён пражыў са мной на рэдкасьць доўгае для такой рэчы жыцьцё. Некалькі разоў я яго губляў і нейкім чынам знаходзіў. Аднойчы, будучы выхавальнікам у піянерлагеры, пайшоў у бліжэйшы лес адрэзаць шост для сьцяга. Палку прынёс, а сьцізорык застаўся ў лесе. Мае адчайныя пошукі былі безвыніковымі. Паведаміў дзецям свайго атрада пра згублены сьцізорык, можа, хто знойдзе. Празь некалькі дзён мне сказалі, што хлопец з суседняга атрада знойшоў у лесе нейкі ножык.

Хлопец падазрона выслухаў маю падзячную тыраду за знаходку і відавочна не паверыў, што ножык мой. Вырашыў, мабыць, што выхавальнік “выкарыстоўвае службовае становішча” і проста хоча прысвоіць сабе знойдзеную рэч, але сьцізорык неахвотна аддаў. Магчыма, пакецік цукерак крыху прыглушыў яго крыўду, але крыўда, я бачыў, засталася.

Пасля таго сьцізорык ужо не губляўся.

За амаль паўстагодзьдзя яму таксама дасталося, сьведчаньнем таму абломаныя абодва ножыкі і скрыўленая адвёртка. Але ўсё астатняе яшчэ служыць мне. Калі мне трэба адкрыць бляшанку кансерваў, я шукаю сьцізорык. Калі трэба працісьнуць шылам дзірку ў пластмасе, дрэве ці кардоне, я шукаю сьцізорык. А абрэзаць пазногці ці вусы ніякімі нажніцамі ў мяне не атрымоўваецца так добра, як маленькімі нажнічкамі сьцізорыка. Хаця спружынка ў тых нажнічках даўно зламалася, але яны так паслухмяныя маім пальцам.

Дарэчы, па заканчэньні дзясятага класа па хіміі мне стаяла ўсё ж чацьвёрка. Адзіная тройка там была па біялогіі.

Гадзіннік

Апошняе студэнцкае лета вырашыў папрацаваць у будатрадзе, каб зарабіць крыху грошай і больш-менш прыстойна апрануцца да пачатку настаўніцкай дзейнасці. Але была адна праблема: з-за траўмы ў дзяцінстве я застаўся кульгавым і прайсці медкамісію аб прыгоднасці было маларэальна.

– Не турбуйся, – супакоіў сябрук, які ехаў на будоўлі СССР не першы раз. – Пройдзеш. Там гэта проста.

Гэта сапраўды аказалася проста. Да ўрача зайшлі ўсім атрадам. Ззаду ў гэтым натоўпе туліўся я.

– Ну што, хлопцы, – бадзёра запытаўся ўрач, – усе здаровыя?

– Усе! – хорам адказалі мы.

– Хочаце працаваць?

– Хочам.

– Ну то давайце свае паперкі.

Ён паставіў неабходную колькасць подпісаў і пячатак і вярнуў нам паперы. Савецкія будоўлі чакалі маладых працоўных рук, тут не да сантыментаў.

У Александрыі, якая сёння стала знакамітай вёскай, мы пад кіраўніцтвам мясцовага цесляра-муляра і ўвогуле майстра на ўсе рукі адрамантавалі кароўнік, пабудавалі склад і ў калгасным садзе фінскі дом для старшыні калгаса. Заробак атрымаўся для тых часоў някепскім. І першым набыткам сталі два гадзіннікі – настольны для маці і наручны для сябе.

Гадзіннік у мяне быў, падараваны братам у выпускным класе. Але за пяць гадоў ён ужо змучыўся працаваць і даваў збоі. Акрамя таго, яго пукатым корпусам я часта чапляўся за штосьці, таму шкло было ў драпінах і трэшчынах.

Новы гадзіннік выгодна адрозніваўся ад старога. Квадратны цыферблат у ярка-жоўтым, "залацістым", тонкім корпусе на чорным раменьчыку. Усё гэта так добра прылегла да маёй рукі, аздобіўшы яе, што першы месяц я раз-пораз міжволі глядзеў на гадзіннік зусім не дзеля вызначэння часу. Дадавала значнасці гадзінніку яшчэ й тое, што набыў яго трыццаць першага жніўня, у гадавіну майго знаёмства з Суседкай, зараз ужо далёкай, але не менш прыцягальнай…

Гадзіннік ціўкаў на маёй руцэ роўна дваццаць год. Я з ім і калоў дровы, і цягаў бярвенні, і падаў з ровара, і тапіўся. Ён цярпеў і працаваў. Але ў гэты юбілей змаркоціўся. У майстэрні сказалі, што рамонт складаны і будзе каштаваць нямала. І я вырашыў прыстойна развітацца з сябрам.

Пасылку з гадзіннікам я даслаў мінскаму заводу "Луч" з прыпіскай, што гэты гадзіннік адпрацаваў без чысткі і змазкі роўна дваццаць гадоў, таму варта змясціць яго ў музеі завода, калі такі ёсць. Праз пэўны час адрымаў адказ: *"Завод не выконвае рамонту гадзіннікаў. Але ў парадку выключэння можам адрамантаваць ваш гадзіннік з заменай корпуса. Каштаваць гэта будзе…"* Я напісаў, што дасылаў гадзіннік не для рамонту, а ў музей, але калі пры заводзе няма музея, то я згодны атрымаць адрамантаваны гадзіннік.

Праз месяц гадзіннік вярнуўся да мяне. У новенькім бліскучым жоўтым корпусе ён як бы ўсміхаўся мне, распушыўшы вусы-стрэлкі. Я замілавана паглядзеў на яго і пакруціў завадную галоўку. Ён радасна заціўкаў, як раней.

З таго рамонту прайшло ўжо дваццаць два гады. Кожным ранкам, устаючы, перш-наперш я, як бы выконваючы пэўны рытуал, накручваю галоўку гадзінніка, і ён нястомна круціць тры свае стрэлкі, адмерваючы імгненні майго жыцця.

Мне ўжо пачынае мніцца, што нашы сэрцы спыняцца адначасова.

І вось жа, думаю, умелі раней на тым "Лучы" рабіць цудоўныя рэчы. Якая лепшая рэклама трэба: пакажы гэты гадзіннік з прыслоўем, што ён працуе ўжо сорак трэці год, і… Але ж ці праўдзівай будзе такая рэклама? Сучасныя ж электронныя гадзіннікі, мо, столькі не адпрацуюць. А механічныя ці робяць? І ці робяць такімі?..

Лыжачка

Яна стаяла на палічцы ў слоіку сярод іншых чайных лыжачак і выдзялялася між імі, стальнымі і бліскучымі, сваёй матавай задумёнасцю і нейкай нязвыклай формай. Чамусьці я адразу выгледзеў яе і ахвотна карыстаўся яе паслугамі. І ўжо потым, прыязджачы ў матчыну хату на студэнцкія вакацыі, браў яе, каб выпіць свежага малака з варэннем ці чаго іншага.

Аднойчы лыжачкі не знайшоў у слоіку. На маё пытанне маці паціснула плячыма: не ведаю. Але было бачна, што і ёй шкда лыжачкі. Лыжачка знікла.

Мо, праз год перад Макавеем, святам, на якое маці надарылася нарадзіцца, мыў падлогу, шоргаў дзеркачом масніцы, каб яны сталі белымі ды вясёлымі, і раптам заўважыў у шчыліне паміж дошкамі нешта з металічным бляскам. Цвічок туды заваліўся ці што? Пачаў калупаць, каб дастаць цвічок. Дастаў лыжачку.

– Мама! Лыжачку знайшоў! – гукнуў я радасна.

– Ну й добра – сказала маці і ўсміхнулася.

– А адкуль у нас гэтая лыжачка?..

...

Напрыканцы чэрвеня сорак першага немцы ўшчэнт разбілі пад Бабруйскам савецкую вайсковую дывізію. Ацалелыя салдаты рассеяліся па лясах, сярод якіх прытулілася наша вёска Восы, і спрабавалі неяк выйсці да сваіх, якія былі ўжо далёка на ўсходзе. А ў нашым раёне ўжо ўсталёўваўся нямецкі парадак.

У Восы заваёўнікі зазірнулі, але палічылі вёску нявартай таго, каб пакідаць тут свой гарнізон. Гарнізон пакінулі ў мястэчку Завалочыцы, адкуль аднойчы двое фрыцаў на вазку аднаконь наведаліся ў вёску збіраць яйкі, масла ды іншы харч. На яйкі былі адмысловыя пакункі, зараз яны маюцца ў кожнай краме, а тады людзі дзівіліся на тыя зручныя пакункі. Назбіраўшы яек ды іншы харч, салдаты паехалі.

– Вось не баяцца ж ездзіць па двое, – выказаўся нехта. – У лесе ж салдаты. Маглі б і стрэльнуць.

– Дзе тыя салдаты! Яны да сваіх прабіраюцца. А фронт ужо вунь дзе.

Назаўтра раніцай маці запаліла ў печы, пачала гатовіць сняданак. Дзеці яшчэ спалі. У дзверы нехта ціха пастукаў. Яна адчыніла. На парозе стаяў салдацік. Так, яна сказала – не салдат, а салдацік. Ёй,трыццацігадовай жанчыне, ён падаўся зусім маладзенькім, як дзіця. Мусіць, і не галіўся яшчэ. Салдацік быў у форме, але без зброі.

– Гаспадыня, пакарміце мяне, калі ласка, – папрасіў ён.

Цеста для бліноў было ўжо замешана. Маці пакарміла яго блінамі з маслам. Еў салдацік нетаропка, акуратна, хаця было бачна, што ён той гарачы блін гатовы заглынуць цалкам. Пакуль чакаў чарговага бліна, маці распытвала. З яго кароткіх адказаў зразумела нямнога. Дзед яго быў не рабоча-сялянскага паходжання, і калі пра тое даведаліся "дзе трэба", бацьку арыштавалі.

– Вось, пайшоў ваяваць замест яго, – сумна ўсміхнуўся хлопец. – Дый паваяваў усяго паўдня.

– Яшчэ наваюешся, – "супакоіла" яго маці. Яна разумела, што лёс у хлопца будзе незайздросны, і мацярынская шкадоба сціскала яе сэрца. Але чым яна магла яму дапамагчы?

На дарогу адрэзала шматок сала. Хлопец падзякаваў, потым дастаў з кішэні лыжачку:

– Гэта адзіная памяць пра дзеда. У мяне яна ўсё адно не захаваецца. Вазьміце на памяць.

Так тая лыжачка і засталася ў нас.

Праз колькі дзён зноў двое немцаў ехалі на кані ў вёску па харч. Але гэтым разам не даехалі, застрэлілі. Раз'юшаны камендант гарнізона запрасіў падмогі ў горадзе. Назаўтра група немцаў прайшла аблавай па лесе. Злавілі некалькіх салдат і, паздзекаваўшыся, расстралялі пры дарозе. Вяскоўцам загадалі закапаць трупы. Сярод расстраляных маці пазнала "свайго" салдаціка.

Надалей збіраць харч немцы ўжо не ездзілі па двое. Ехалі групамі па дванаццаць-пятнаццаць чалавек на роварах.

…

Бліц-крыг не атрымаўся. Вайна зацягнулася. Пачалі ствараца партызанскія атрады, і фашыстам трэба было ўжо ваяваць на два фронты.

…Зіма 43-га выдалася лютай. Партызаны вымушаны былі з зямлянак перасяляцца ў хаты, у лясныя вёскі. Але вайсковых аперацый не спынялі. Гэта стала нагодай для немцаў, каб у тых вёсках спачатку пазабіраць кароў у людзей, а потым папаліць іх разам з людзьмі. Вёску Восы напаткаў той жа лёс. Маці разам з іншымі працаздольнымі жанчынамі пагналі ў Германію. Па дарозе ёй нейкім чынам удалося ўцячы. Але, калі яна вярнулася назад, то вёскі ўжо не ўбачыла. На месцы кожнай хаты – папялішча.

Яна споўдалася па папялішчы сваёй хаты і збірала недагарэлыя костачкі. Костачкі дзвюх сваіх дачок і большыя косткі – косткі іх бабулі. Перазахавала іх пад яблыняй. Пастаяла ля былой хаты. У попеле нешта бліснула. Лыжачка. Яна ўзяла яе і пайшла ў лес, дзе чакаў сын, адзіная родная душа, якую ўратаваў лес...

Я нарадзіўся ўжо пасля вайны. А старэйшы брат усё далейшае жыццё служыў лесу, які яго ўратаваў. Ён стаў першым ляснічым навастворанага Завалочыцкага лясніцтва і трыццаць пяць год кіраваў ім. А па сыходзе на пенсію напісаў кнігу "Гісторыя Завалочыцкага лясніцтва", за якую атрымаў буйную прэмію міністэрства лясной гаспадаркі. Але тое ўжо іншая гісторыя.

Зараз і я ўжо пенсіянер. Але тая лыжачка жыве са мной. Я карыстаюся ёю штодзень, але яна не зшоргалася, як іншыя, а захавала і сваю дзіўную прыемную для рукі форму, і матавы бляск.

Аднойчы падумалася: калі лыжачка, перажыўшы і пажар, і доўгія гады службы людзям, не мяняецца, то, магчыма, яна зроблена з нейкага высакароднага металу. Сябрук, які мае справу з металам, пакруціўшы яе ў руках, сказаў: хутчэй за ўсё гэта пасярэбраны мельхіёр, але дакладна можна сказаць, правёўшы спектральны аналіз у якой-небудзь лабараторыі. Другі запярэчыў: калі лыжачцы больш за сто гадоў, то яна не з мельхіёра, бо тады мельхіёра не ведалі, таму хутчэй гэта старажытнае срэбра. Але я не стаў шукаць той лабараторыі. Бо лыжачка дарагая мне зусім не высакароднасцю металу. ■

Аляксей Пысін і Беласточчына

(Заканчэнне. Пачатак на с.5)

Першы — пісаў, другі — фатаграфаваў. "*Аляксей Пысін*, — паведамляў Мікола Гайдук у "Ніве" 13 ліпеня 1980 года, — *зачараваў дэкламацыяй сваіх вершаў з розных гадоў — і тых, што паўсталі яшчэ ў школьныя гады, і тых, якія нарадзіліся ў апошнія дні. Уражвала глыбіня думак і пачуццяў гэтай самабытнай лірыкі. Яна пераплятася ў нейкае лагічнае цэлае з успамінамі паэта пра яго змаганне на розных франтах вайны, працу ў мірны час, бо з гэтага і бярэцца яе радавод".*

На другі дзень беларускія літаратары наведалі Бельск і Белавежу. У Бельскім беларускім ліцэі госці сустракаліся з ліцэістамі і настаўнікамі, наведалі спецыяльны кабінет-музей, прысвечаны Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамадзе і яе заснавальніку і кіраўніку Браніславу Тарашкевічу, імя якога нададзена ліцэю. Потым госці наведалі Бельскі Дом культуры, дзе сустрэліся з групай маладых мясцовых літаратараў.

Падчас візіту ў Бельск Аляксей Пысін наведаў і брацкую магілу ў Паліцкім лесе, дзе пахаваны яго сябры і проста знаёмыя, якіх да вайны ведаў паэт. Усе яны загінулі ў гады Другой сусветнай вайны. І як пісаў журналіст Мікола Гайдук, *"балючае было вяртанне ў маладосць для Аляксея Пысіна. І хіба толькі пошум Белавежы змог суцішыць боль у душы паэта".*

Калі А.Пысін наведаў рэдакцыю "Нівы", ён абяцаў рэдактару Георгію Валкавыцкаму, што напіша ўспаміны з бельскай маладосці. Але гэтыя ўспаміны Аляксей Васільевіч так і не напісаў. А ў "Ніву" прыслаў толькі тры сваіх вершы: "Балада сагнутых бабуль", "Даль вечнасці без берагоў…" і "Заспявай, мой дружа, заспявай…". Яны былі апублікаваны на першай старонцы "Нівы" 18 студзеня 1981 года. У адным з гэтых вершаў вялікі беларускі паэт пісаў:

Даль вечнасці без берагоў,
Ды час мы адлічваць павінны…

У "даль вечнасці" Аляксей Васільевіч Пысін адышоў 27 жніўня 1981 года. Ён памёр у Магілёве і пахаваны там на Польскіх (якое супадзенне!) могілках на вуліцы Лазарэнкі. ■

Уладзімір Ліўшыц

Горацкія сябры Янкі Купалы

(Праця́г. Пачатак у № 15-18)

У 1930 годзе іх жыццёвыя шляхі разыйшліся. Максім Гарэцкі быў арыштаваны ў 1930 годзе і асуджаны на ссылку, а ў 1938 годзе быў расстраляны.

«Глыбока запаў верш-заклік "Пашкадуй мужыка!" ў маю душу...»

Міхаіл Ганчарык

Міхаіл Мікалаевіч Ганчарык – выхаванец Горацкага каморніцка-агранамічнага вучылішча, а потым выкладчык Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, доктар біялагічных навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі БССР, член-карэспандэнт АН БССР – з творамі Я.Купалы пазнаёміўся ў 1907 годзе.

У сваіх успамінах ён пісаў, што *«...знаёмства з зборнікам Я. Купалы "Жалейка" зрабіла вялікі уплыў на нашу сям'ю, а таксама на тых, хто заходзіў ў хату, каб паслухаць вершы на "мужыцкай" мове.*

І праз шмат гадоў ужо на экзамене ў Горацкую сярэднюю сельскагаспадарчую школу ў жніўні 1917 года нехта з экзаменатараў спытаў, ці ведаю я каго-небудзь з беларускіх пісьменнікаў і ці магу прачытаць па беларускі верш, я сказаў, што зусім нядаўна у Мінску сустракаўся з Ц. Гартным. З вершаў прачытаў "Пашкадуй мужыка!"»

У ліпені 1923 года годзе, праз К. Буйло ён пазнаёміўся на 1-й Усесаюзнай сельскагаспадарчай і саматужна-прамысловай выстаўцы ў Маскве, дзе працаваў экскурсаводам, з Я. Купалай і яго жонкай.

Вядома, што М. Ганчарык сустракаўся з Купалам у 1928 годзе ў Горках, калі ён прыязджаў для сустрэчы са студэнтамі і выкладчыкамі.

У 1929-1933 гадах М. Ганчарык працаваў у Інстытуце біялогіі Акадэміі Навук БССР і, як сведчаць яго ўспаміны, "Янка Купала (сустрэчы, успаміны)", ён часта бываў у яго доме, прыносіў яму насенне кветак, даваў некаторыя агранамічныя парады. Купала зацікаўлена распытваў Ганчарыка пра вырошчванне бульбы і сої на Беларусі, пра іх асаблівасці.

Восенню 1933 года іх сяброўскія адносіны спыніліся, бо М.Ганчарык быў арыштаваны і асуджаны на 7 год знаходжання ў лагерах Гулага.

Разам вандравалі па Беларусі

Васіль Каваль

Васіль Каваль пазнаёміўся з Янкам Купалам ў чэрвені 1925 года, калі вучыўся на агульнаадукацыйных курсах пры Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі.

У час навучання ва ўніверсітэце В.Каваль больш блізка знаёміцца з многімі беларускімі пісьменнікамі. М.Паслядовіч успамінае, што пра В.Каваля Кузьма Чорны сказаў: *"Вельмі і вельмі таленавіты чалавек... Шмат можа зрабіць для нашай літаратуры. Не здарма ён спадабаўся і дзядзьку Купалу. А Купала, як вядома, абы з кім не пасябруе..."*

Сустракаўся і сябраваў Каваль з Я. Купалам у 1927-1928 гадах, калі працаваў сакратаром рэдакцыі часопіса "Маладняк".

Разам з Я. Купалам і іншымі беларускімі пісьменнікамі ў 1932 годзе падпісваў пратэст супраць суда над Б. Тарашкевічам — беларускім грамадска-палітычным дзеячам і філолагам.

(Праця́г будзе)

Пра нас пішуць...

Печатный орган ученического самоуправления ГУО «Могилевская городская гимназия №1»

3(52) март 2013 г.

Статус-КВО

Издается с февраля 2005 года
Выходит раз в четверть
Бесплатно

Дорогу осилит Идущий...

♦ предметные недели

Класікам прысвячаецца

Тыдзень беларускай мовы і літаратуры, які прайшоў у гімназіі 14-18 студзеня, быў прысвечаны юбілею класікаў беларускай літаратуры – 130-годдзю Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Сапраўдным упрыгожваннем тыдня сталі сустрэчы з сапраўднымі мастакамі слова: **паэтам Алесем Казекам, пісьменніцай Тамарай Аўсяннікавай і кампазітарам Міколам Яцковым.** На гэтых сустрэчах вучні нашай гімназіі не толькі пераканаліся ў прыгажосці роднага слова, але і даведаліся, напрыклад, што творчасць Алеся Казекі вельмі блізкая паэзіі Якуба Коласа, што Мікола Яцкоў паклаў на музыку вершы Янкі Купалы перыяду Першай Сусветнай вайны, а Тамара Аўсяннікава вельмі добра ведала знакамітую беларускую паэтку Яўгенію Янішчыц.

Дарэчы, менавіта Т. Аўсяннікава сёння ўзначальвае літаратурнае аб'яднанне "Святліца". Цікава, што адразу пасля заканчэння вечарыны адразу некалькі вучняў папрасілі дазволіць ім далучыцца да названай літаратурнай суполкі, расказаўшы, што яны таксама пішуць вершы і прозу. А можа, сярод вучняў нашай гімназіі і сапраўды знаходзіцца новы Колас ці Купала, якому трэба толькі дапамагчы раскрыць свой талент?

Алданава Аліна,
Малашук Карына,
вучаніцы 10 "А" класа

Галоўны накірунак

Работа гарадскога літаратурнага клуба "Святліца" ГУДО ЦТДМ "Агат" па выхаванню патрыятычных пачуццяў у навучэнцаў школ г.Магілёва

Клуб "Святліца" Цэнтра творчасці дзяцей і моладзі "Агат" горада Магілёва створаны ў 2012 годзе. Яго наведвае 24 навучэнцы школ горада. Узрост дзяцей ад васьмі гадоў да шаснаццаці. Падлеткі аб'яднаны ў дзве групы, заняткі праводзяцца два разы на тыдзень. Мэтай клуба з'яўляецца стварэнне ўмоў для развіцця літаратурных здольнасцяў членаў аб'яднання. Асноўная задача клуба – праз паэтычнае слова ўздзейнічаць на душу падлетка. На прыкладах творчасці рускіх і беларускіх пісьменнікаў фарміраваць пачуццё любові да мовы, літаратуры, культуры, гістарычнага мінулага двух народаў.

Слова *"патрыятызм"* прыйшло да нас з антычнасці. Тэрмін "patria" азначаў "радзіма". Сёння ўсе слоўнікі трактуюць слова "патрыятызм" як любоў да Радзімы, да свайго народу. Больш выразна вызначаны маральны змест гэтага паняцця ў філасофскім слоўніку: *«Патрыятызм (грэч. Patris - бацькаўшчына) – маральны і палітычны прынцып, сацыяльнае пачуццё, зместам якога з'яўляецца любоў да айчыны, аддана́сць ёй, гонар за яе мінулае і сучаснасць, імкненне абараніць інтарэсы радзімы».*

Патрыятычныя пачуцці, на мой погляд, павінны прышчапляцца ў працэсе фарміравання асобы маладых людзей пры навучанні ў школе, у пазашкольных установах, а таксама ў сям'і. Самае галоўнае, што пры гэтым не павінна быць павучальнасці. Калісьці мая мама казала, што выхоўваць дзяцей трэба так, каб яны не адчувалі гэтага выхавання.

Сувязь клуба з грамадскім аб'яднаннем "Рускае культурна – асветніцкае таварыства" (старшыня Л.А.Валодзька) дае магчымасць членам клуба убачыць вынік сваёй творчасці. Тэмы, якія прапануюцца для ўдзелу ў конкурсах, дапамагаюць ненадакучліва выхоўваць пачуццё гонару за сваю краіну, за свой горад. А гэта і ёсць не што іншае, як выхаванне патрыятызму. Так, у 2012 годзе Рускае культурна-асветніцкае таварыства запрасіла ўсіх жадаючых прыняць удзел у Міжнародным літаратурным конкурсе «У адзінстве наша сіла», прысвечанага 1150-годдзю Расійскай дзяржаўнасці і прымеркаванага да «Сіманаўскіх чытанняў - 2012». У фінальны тур выйшлі члены клуба «Святліца» Алена Быкава, вучаніца 11 класа, з працай «...Астравок надзеі – Буйніцкае поле» (дыплом трэцяй ступені) і Марыя Федзюкова, навучэнка 7 класа, з працай «Магілёву – 745» (заахвочвальны дыплом).

Больш сучасныя паняцці «патрыятызму» звязваюць свядомасць чалавека з эмоцыямі, якія выклікаюць прырода, раслінны і жывёльны свет, звычаі і традыцыі месцы, дзе нарадзіўся і жыве чалавек, з гістарычным мінулым, радавымі каранямі. Вершы на роднай беларускай мове пішуць Анастасія Падрабінкіна, Таццяна Міхайлава, Таццяна Карымуліна, Алена Быкава, Марыя Грамакова, што кажа аб патрыятычных пачуццях выхаванак клуба "Святліца".

Тамара АЎСЯННІКАВА,
кіраўнік клуба "Святліца".

На фотаздымку - удзельнікі клуба "Святліца".
Фота Максіма Камарова.

"ДНЯПРОЎСКАЯ СТРОМА"
Літаратурна-мастацкі і інфармацыйны бюлетэнь
Магілёўскага абласнога аддзялення
ГА "Саюз беларускіх пісьменнікаў".
Распаўсюджваецца на правах
унутранай дакументацыі.

Адказны за выпуск -
Мікалай Адамавіч ЯЦКОЎ
Адрас: 213107 Магілёўскі раён, в.Брылі,
вул. Юбілейная 6 - 7
тэл. маб. +375293732886
e-mail: mikolabryl@gmail.com

Матэрыялы друкуюцца на мове аўтараў.
Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў.
Звярстана і надрукавана на ўласным абсталяванні.
Падрыхтавана да друку 15.04.2013 г.. 21.00.
Наклад 299 асобнікаў. Распаўсюджваецца бясплатна.

kamunikat
«Дняпроўская строма» заўсёды на
www.kamunikat.org